

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
T.a.v. dhr. drs. S.P.R.A. van Weyenberg
Postbus 20901
2500 EX 'S-GRAVENHAGE

Datum
6 december 2021

Kenmerk
TLE/U202101003

Telefoon

Bijlage(n)

-

Onderwerp

Zienswijze ministeriële regeling SUP

Geachte heer Van Weyenberg,

De VNG is verheugd dat er nu een regeling ligt, die de verantwoordelijkheid voor het zwerfafval in de openbare ruimte niet alleen bij gemeenten en andere gebiedsbeheerders legt, maar ook bij producenten van producten zoals benoemd in de SUP-richtlijn. Gemeenten hebben als beheerder van de openbare ruimte immers een belangrijke rol in de zorg voor een schone leefomgeving en de aanpak van zwerfafval en dragen de kosten tot nu toe vrijwel geheel zelf. De nieuwe regeling biedt voor de bijdrage van producenten het juiste perspectief. Er is echter een aantal aanknopingspunten te noemen voor verbetering.

1) Voorkomen is beter dan genezen

In de aangeboden tekst is preventie van zwerfafval nog onderbelicht. Producenten hebben, naast opruimen, de verantwoordelijkheid zwerfafval te helpen voorkomen.

We pleiten er daarom voor de mogelijkheid open te houden om (toekomstige) alternatieve inzamelsystemen in te voeren en prikkels voor producenten in te bouwen voor het gebruik van meer dan eenmalig toe te passen materialen.

2) Potentiële kosten hoger wanneer gemeenten kiezen voor een schonere buitenruimte

In de regeling ontbreekt helaas een landelijk dekkend geformuleerd ambitieniveau: een te hanteren (onder)grens voor de beeldkwaliteit van de openbare ruimte. Ook ontbreekt een stimulans voor gebiedsbeheerders om extra in te zetten op een betere beeldkwaliteit. Vanwege de daarmee samenhangende ongedekte hogere kosten, zullen gemeenten het beheer mogelijk noodgedwongen op een lager niveau in stand houden. Gemeenten kunnen bovendien niet anders dan een schone buitenruimte integraal te benaderen, omdat zwerfafval uit meer bestaat dan alleen SUP-gerelateerde items.

3) Risico op substitutie alternatieve materialen

De regeling beperkt zich vooralsnog alleen tot kunststofproducten voor eenmalig gebruik, die zijn vermeld in de Single Use Plastic-richtlijn. Andere materialen die medebepalend zijn voor een schone buitenruimte blijven nu buiten de regeling. Alternatieven die niet in de regeling zijn benoemd en de plaats innemen (substitutie) van de verdwenen kunststofproducten zijn een mogelijk risico. De hoeveelheid zwerfafval wordt er dan niet kleiner door. We vragen daarom met klem in de komende jaren rekening te houden met de veranderende samenstelling. De VNG gaat er daarom vanuit dat de samenstelling van het zwerfafval de komende jaren kritisch wordt gemonitord en geëvalueerd en dat daarbij de mogelijkheid wordt gecreëerd de lijst uit te kunnen breiden om items toe te kunnen voegen aan de regeling. De VNG verwacht hierover met u, de producenten en overige gebiedsbeheerders structureel in gesprek te gaan en te blijven.

4) Aanpak van peukenoverlast voor gemeenten ingewikkeld

Producenten zijn verplicht tot het vergoeden van bewustmakingsmaatregelen door gebiedsbeheerders. Dat impliceert de verplichting voor gemeenten om maatregelen te nemen ten aanzien van zwerfafval afkomstig van plastic sigarettenfilters (of alternatieven in de toekomst). Dat doet volgens ons geen recht aan de negatieve gezondheidsaspecten die met het roken gepaard gaan. Gemeenten kunnen niet verplicht worden inzamelmiddelen voor peuken in de openbare ruimte te plaatsen en bewustwordingsmaatregelen op te stellen, terwijl ze tegelijkertijd het Nationaal Preventie Akkoord uitvoeren (dat pleit voor een rookvrije generatie).

5) Kosten voor het inzamelen en bestrijden van zwerfafval in praktijk hoger dan berekend

Een deel van de kosten is niet meegenomen in de regeling. Dit terwijl een substantieel deel van deze kosten is toe te rekenen aan SUP-gerelateerde items.

De VNG is van mening dat een gedeelte van de kosten die gebiedsbeheerders maken voor de inzet van openbare inzamelmiddelen, toe te schrijven is aan het tegengaan van zwerfafval en als zodanig vergoed dient te worden door producenten van wegwerpplastics. Met de inzet van openbare inzamelmiddelen (zoals prullenbakken en ondergrondse containers), de inzet van vuilvisploegen, de afvang van zwerfafval bij gemalen en de inzet van vrijwilligersacties wordt relatief veel zwerfafval bestreden.

Daarnaast zetten gemeenten in op communicatie en stimuleren ze waardevolle bewonersinitiatieven. Kostbare, maar onmisbare activiteiten die eveneens onderdeel zijn van de integrale aanpak om het zwerfafvalprobleem te bestrijden.

Voor een producentenvergoeding aan gebiedsbeheerders zien wij stedelijkheidsklassen gecombineerd met gebiedskenmerken overigens als een betere benadering voor een kostentoedeling dan alleen het inwoneraantal.

6) Governance bij uitwerking vraagt aandacht

De wijze waarop de kostenvergoedingen vanuit de producenten worden verstrekt aan de gebiedsbeheerders is vooralsnog niet bepaald in de regeling. De in te richten governancestructuur dient voor gemeenten werkbaar te zijn en aan te sluiten bij de gemeentelijke uitvoeringspraktijk. De VNG gaat er vanuit nauw betrokken te worden bij de verdere uitwerking van de governance van de voorliggende regeling.

Tot slot

Vanuit de VNG vragen we aandacht voor een brede en structurele aanpak om het zwerfafvalprobleem te bestrijden. In onze beleving dienen producenten met betrekking tot preventie meer verantwoordelijkheid te nemen dan nu het geval is. Preventie van zwerfafval is namelijk van essentieel belang om te voorkomen dat het probleem uitsluitend wordt opgelost aan het eind van de keten (ofwel: door het daadwerkelijk opruimen ervan in de openbare ruimte).

Voor een meer gedetailleerde bijdrage van de gemeentelijke uitvoeringspraktijk verwijzen wij u graag naar de zienswijzen van individuele gemeenten en de NVRD.

De nieuwe regeling zal vanaf 2023 van kracht zijn. Kijkend naar de huidige afspraken met het verpakkende bedrijfsleven rondom zwerfafval, vragen we tot slot aandacht voor een soepele overgang naar de nieuwe uitgebreide regeling, zodat 2022 geen verloren jaar zal worden.

Met vriendelijke groet,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

